

A munkanélküliség elleni biztosítás mai állása Európában.

Írta: Dr. Kadosa Marcel.

A munkanélküliség kérdése – sajnos – aktuálisabb, mint valaha. Az éveken át tartó kitűnő konjunktúra által elkényeztetett szemünk borzadva látja a munkanélküliek nagy seregét, amely nem akar apadni, hanem folytonosan szaporodik. Még csak kevéssel ezelőtt munkáshiányról hangzottak panaszok a gazdasági élet területein és ma már a társadalom lelkiismeretét ébresztgetik a jótékonyosság és a szociálpolitika virrasztói, akkora az ínség a munkahiány következtében.

Ez a jelenség egyszerre homloktérbe állította ismét a munkanélküliség elleni biztosítás kérdését is. Az egész művelt világ újra behatóan kezd foglalkozni avval a kérdéssel, hogy vajjon lehetséges-e hatékonyan védekezni biztosítás útján a munkanélküliség következményei ellen és ha igen, miféle módszer szerint való biztosítás volta a legmegfelelőbb a célnak minél tökéletesebb megvalósítása érdekében.

Nem célunk, hogy e módszerek körül világszerte folyó vitát ezúttal eldöntsük. A genti rendszernek, az önkéntes állami vagy községi munkanélküliség-pénztár rendszerének és a kötelező biztosításnak annyi mindenféle vonatkozása, előnye és hátránya van és lehet, hogy az ezek körül folyó vita anyaga egyszerűen kimeríthetetlen. Egész általánosságban azt lehet mondani, hogy a kötelező biztosítás még csak egyetlen országban, Nagybritániában van megvalósítva bizonyos munkaszakmákban, de ott is oly fiatal még az intézmény, hogy nem lehet megítélni a hatásait, pláne az azóta még mindig tartó nagy gazdasági virágzás közepette. A többi mind pedig amit a munkásbiztosítás terén eddig produkált az igyekezet és a jóakarát: alig számbavehető jelentéktelenség. Egészen jelentékte-

lenek az önkéntes pénztárak és jelentéktelen a genti rendszerű biztosítás is. Mindaz, ami ezek útján a munkanélkülieknek juttatható, alig mondható egyébnek, mint alamizsnának.

Ismételjük azonban: nem akarjuk a vitát eldönteni, sőt abba bele se kívánunk szólani ezúttal. Csak a vita forrásanyagát óhajtjuk gyarapítani azzal, hogy a következőkben röviden összefoglaljuk és így dióhéjban megismertetjük az Európában eddigelé megvalósított összes kísérleteket és mindazokat az intézkedéseket, amelyek a munkanélküliség elleni biztosítás területén ezidőszert Európában életben vannak.

Elsőkül azokat az államokat kell szemügyre vennünk, amelyekben törvényesen van szabályozva a munkanélküliségbiztosítás. Ezek Nagybritannia, Norvégia és Dánia.

Nagybritannia kétféle módszerét ismeri a biztosításnak:

A) Kényszerbiztosítás, amelyet az 1912. július 15-én életbelépett törvény honosított meg. Kiterjed az építőiparban, gépgyártásban, hajógyártásban, kocsigyártásban, vasöntésben és fűrésziparban alkalmazott minden 16 évesnél idősebb munkásra. A biztosítás viselője a nemzeti munkanélküliség-alap, amelynek kiegészítője a nemzeti munkaközvetítő szervezet a maga 1066 ügynökével, 430 helyi-, 18 kerületi- és 1 központi munkaközvetítőjével. A pénztárba való befizetés összege általánosságban heti 5 penny, amelyből a munkás is, munkaadó is $2\frac{1}{2}$ - $2\frac{1}{2}$ pennyt fizet. Ehhez adja azután az állam a befizetések évi összegének egyharmadát. Biztosítva van pedig a munkás részére évi 2-15 héten át heti hét shilling (17 éven aluliak semmit, 17-18 évesek heti $3\frac{1}{2}$ shillinget kapnak) föl-
tété, hogy

1. az utóbbi 5 évben a biztosításra kötelezett szakmában legalább évente 26 hetet dolgozott;
2. nem sztrájk és nem saját hibája folytán lett munkanélkülivé;
3. nem kap egyenrangú munkát a közvetítőtől.

Ha az igény vitássá válik, akkor a hivatalnokok, választott bírák és hivatásos bírák ítélnek költségmentes eljárás alapján.

B). önkéntes biztosítás. Ez magában foglalja az összes szak-szervezeteket, amelyek tagjaiknak alapszabályszerűleg munkanélküli segílyt nyújtanak. Az 1913. július 7-én megejtett számlálás szerint 275 ilyen szakegylet csatlakozott ehhez a biztosításhoz 1.1 millió taggal, akik közül 0.5 millió volt biztosításra kötelezett. Ezeknek az egyleteknek az állam a kifizetett segílyek $\frac{1}{6}$ részéig visszavetésekét eszközöl, amennyiben a heti segíly a 12 shillinget meg nem haladja. A szakegyletek részére e címen befizetett járulékok összege tavaly 2.3 millió font sterling volt, amelyből 1.7 milliót a tagok fizettek be. 0.6 milliót az állam adott. Ezzel szemben a kiadás 36458 font volt. Igénybevevési esetek száma keréken 400000, a munkanélküliség napjainak száma átlag 16, amelyből átlag 10 napon kaptak az igénybevevők átlag összesen 10 shillinget fejenként. A munkanélküliség átlagos percentszáma 3.5% volt, ami igen alacsonynak mondható.

Norvégiában törvényileg szabályozott önkéntes biztosítás van érvényben. A biztosítás szerve minden szakegylet, amely tagjainak munkanélküli segélyt ad, ha államilag elismertetik munkanélküli-pénztárnak. Az elismertetés föltételei:

1. A szakegylettől elkülönített pénztárkezelés;
2. Legalább a bevételek felének a tagok befizetéseiből kell származnia;
3. A segélyezésnek alapszabályszerűleg következőkép kell szabályozva lennie:
 - a) nem szabad segélyt adni, ha megfelelő munkaalkalom van nyilvántartva, vagy ha a munkanélküliséget az igénylő saját hibája (beleértve a sztrájkot és kizárást) okozta, nem szabad többszörös biztosítás lehetőségének fennforogni és nem szabad a munkanélküliség első 3 napján segélyt nyújtani;
 - b) a segély csak félévi tagság és járulékfizetés után nyújtható a szakmában szokásos 'napibér feléig és egy évben legfőlebb 00 napon át;
 - c) ha a pénzalap nem elegendő, úgy a segélytételk leszállítandók.

Ilyen feltételek mellett összesen 19 szakegyleti pénztár működik a biztosításban mintegy 27000 taggal.

A befizetések az egyes egyletek alapszabályai szerint változóak. A szakegyletek nem szervezett munkásokat is kötelesek a munkanélkülibiztosításba befogadni, ezeknek azonban szavazati joguk nincsen és ezek részére 10-15%-kal magasabb befizetéseket szabhat meg a szakegylet az általa fedezett kezelési költségekhez való hozzájárulás végett. A kifizetett segélyek évi összegének $\frac{1}{2}$ -át az állam megtéríti a szakegyleteknek, de az általa így adott hozzájárulás $\frac{2}{3}$ -át azután kiveti a segélyezettnek lakhelye szerinti községre. A munkaadók nem járulnak hozzá a munkanélküliségbiztosításhoz.

A tagok befizetése az elmúlt évben 186252 koronát, az állami és illetőleg községi hozzájárulás 36309 koronát, az összes bevétel tehát 222561 koronát tett ki és ezzel szemben 144781 koronára rúgtak a segélyek. Összvégyon volt 387545 korona. Szemmel láthatólag nem olyan összegek, amelyekkel egy egész ország munkanélküliségügyét komolyan el lehetne intézni.

Vitás esetekben a szakegyletek vezetősége, másodfokban a minisztérium határoz.

Dániában a munkanélküliségbiztosítás szintén önkéntes és törvényileg szabályozott. Szervei itt is azok a szakegyletek, amelyek tagjainak alapszabályszerű munkanélküliségélyt adnak és itt is az állam ismeri el a szakegyleteket biztosítási szerveknek föltéve hogy:

1. a szakegylettől elkülönített pénztárkezelésük van,
2. működését a biztosításban szakmailag vagy testületileg

3. legalább 50 tagja van, akik 18 éven fölüliek és 60 éven aluliak,

4. a segélyezés úgy van szabályozva, hogy:

a) nincs segély az önhibából bekövetkezett munkanélküliség (sztrájk, kizárás) esetében, nincs többszörös biztosítás és nincs igényjogosultság a munkanélküliség első 6 napjában;

b) a segélyjogosultság csak egy évi tagság és befizetés után áll be, a segély nem nagyobb a szakmában vagy helységben szokásos napszám $\frac{2}{3}$ -ánál, de semmiesetre se kisebb $\frac{1}{2}$ és nem nagyobb 2 koronánál és legalább évente 70 napra kötelező;

c) a pénztár elégtelensége esetében külön befizetések vannak.

Ilyen feltételek mellett 53 pénztár működik Dániában 111187 taggal, akik az egyes szakegyleti alapszabályok szerint különböző befizetéseiket eszközölnék (1912-ben 4,80-26 koronáig). Az állam kötelező hozzájárulása a befizetések $\frac{1}{2}$ része és a községek fakultatív hozzájárulása a befizetések $\frac{1}{6}$ részéig terjed. Ezen az alapon a tagok befizettek 1912-ben 1.3, az állam adott 0.8 és a községek adtak 0.4 millió koronát. Összes bevétel 2.5 millió korona, tartalékok: 2.4 millió korona. Ezzel szemben a segélyek összege volt 1,7 millió korona.

A vitás kérdésekben költségmentes eljárás alapján a szakegyleti vezetőség, másodsorban a választmány, harmadfokban a minisztérium dönt.

Egyéb helyen törvényes szabályozása a munkanélküliségbiztosításnak nincsen. Törvényes szabályozás nélkül is köztámogatásban részesülnek a tagjaikat önként biztosító szakegyletek a következő Országokban:

Franciaországban az állam, 12 departement és 51 helység vesz részt a biztosításban, amely azonban teljesen primitív állapotban van. A biztosítás hatálya alatt álló tagok száma 50 ezer körül van, a befizetett segélyek összege 1912-ben 209564 frank volt, amelyhez az állam, a departement-ok és a községek 181699 frankkal járultak hozzá. Az állatni budgetben egyébként 1905. óta 100000 frank van beállítva e szubvencionálás céljaira. Ebből támogatja az egyesületeket oly módon, hogy a maximális 2 frank napi segélyhez a községi pénztáraknál 2.0%-kal, szakegyleti pénztáraknál 30%-kal hozzájárul 50 napi időtartamig. De az egész intézmény 1911-ben és 1912-ben nem merítette ki, csak mintegy felét a költségvetésbe beállított 100000 franknak. Könnyű elképzelni, hogy milyen alárendelt jelentősége van annak a biztosításnak olyan országban, amelynek 10 millió főnyi a munkássága.

Belgiumban, a világszerte emlegetett genti rendszer őshazájában is csak szegényes csökevényei vannak egy céljainak megfelelő munkanélküliségbiztosításnak. Az állam és 5 provincia segélyez szakegyleteket. Az állami segély évi összege 1912-ben kb. 25 ezer frank volt, a tartományi segélyeké mintegy 50 ezer frank. Ezen kívül a község összesen cca 134 ezer frank hozzájárulást nyújt a szakétek által segélyezett tagoknak, 31 község pedig 12.5 ezer fr., hozzájárulást maguknak a szakegyleteknek, a község a takarékin-

tézetek biztosítottjainak adott összesen 289 fr. hozzájárulást, 7 község pedig 393 fr.-ot, magának a takarékinézetnek. Mindezekben az intézményekben az 1 millió ipari munkásságból 103537 volt 1912-ben biztosítva, akik kb. 241 ezer segélynapon át cca 310 ezer fr. segélyt élveztek.

Sveicban Szt.-Gallen, Genf, Basel, Appenzell kantonok és *Basel város* vesz részt a szakegyletek munkanélküliségbiztosításában. Hogy ennek milyen jelentősége van, azt a következő számok mutatják: Szt. Gallen kanton 50%-os pótlás alapján fizetett 1913-ban 8 egyletnek összesen 266 frankot, Genf kanton 60%-os pótlás alapján 1911-ben 12 egyletnek 1953 frankot, Basel kanton és város 1912-ben 3412 frankot, végül Appenzell kanton 1912-ben 1601 frankot (kölcönt.)

Ezenkívül van azonban Sveicban néhány helyen a munkanélküliségbiztosításnak önkéntes közpénztára is, így

Baselben 1214 tagja volt 1912-ben a pénztárnak, akik 9434 frankot fizették be és 605-en 34512 frankot kaptak segély alakjában. Ebből 27000 frankot a kanton (a város) szolgáltatott;

Bern városában 636 tag 8773 frankot fizetett be a városi biztosítópénztárba és 321-en 19130 frankot vettek föl, amelyből 12000 frankot a város szolgáltatott.

Bern kantonban az óraipar munkanélküliei részére létesült alapítvány, amely javára sorsjáték van tervbe véve, de az intézmény még nem lépett életbe.

Hollandiában 281 szakegylet nyer községi támogatást. Az összes kifizetett segélyeik 1912-ben 92261 holland forintra rúgtak, amelyből 42070 forintot pótoltak a községek 50-60 százalékos és 50-60 .napig tartó hozzájárulás alapján. Ezenkívül Dortrechtben városi pénztár is létesült a baséli és berni mintára, de eddigelé még nincsen tagja. 1907-ben törvénytervezet jelent meg az állami hozzájárulás tárgyában, de a tervezet nem nyert elintézését.

Luxemburgban is kapnak az összesen 800 tagot számláló szakegyletek köztámogatást.

Olaszországban 2 város adott szakegyleteknek hozzájárulást, egy városban pedig községi takarékinézet volt, amelybe 795 tag kereken 12000 lirát fizetett be. A községi hozzájárulást itt *Qgy* 300000 lírás alapnak a kamatai képviselik. Ezenkívül Milanóban egy privat alapítás (*Societa Umaitaria*) ad hozzájárulást a genti rendszer alapján.

Poroszországban a következő intézmények létesültek:

1. *Berlin-Schöneberg* város hozzájárulást nyújt a szakegyleteknek. Feltételül megkívánja, hogy a segélyezett 1 év óta lakott legyen a városban. A várakozási idő legfőlebb 7 nap, maximális segélyezési időtartam évi 60 nap. A hozzájárulás a szakegylet által nyújtott segély 50%-a. A napi legmagasabb segély 1 márka. Ezen az alapon 59 szakegylet kapott hozzájárulást 12631 márka összegben.

Ugyancsak *Berlin-Schöneberg* hozzájárulást nyújt 987 M. évi összegben (1912.) egy 172 női tagot magában foglaló takarékinézetnek is.

Köln városnak nyilvános munkanélküliségbiztosítási pénztára van, amelynek minden munkás tagja iether, akinek átlag 2,50 M-ig terjedő napikeresete van és minden szakegylet viszontbiztosíthat nála, amely munkanélküliségélyt fizet. A biztosítottaknál 13 heti, a viszontbiztosítottaknál 1 évi helybentartózkodás kívántatik meg. A segélyezés feltétele 52 heti befizetés és 6 napi munkanélküliség. Á heti befizetés I-III. veszélyességi osztály szerint különböző: az I. osztályban 15 és 20 pf., a II. osztályban 20 és 30 pf., a III. osztályban -45 és 60 pf., a szerint, hogy valaki az A) vagy B) tarifa szerinti biztosításban van. A 60 évesnél idősebb tagok számára külön, magasaibb járulékok vannak megszabva. A viszontbiztosítottak heti befizetése 4, 10 és 30 pf. A segélyigények a következők:

a) A biztosítottaké

A) tarifában:

1,50 M az első 20 napban

0,75 „ a további 40 napban.

B) tarifában:

2.00 M az első 20 napban

1.00 „ a további 40 napban.

b) A viszontbiztosítottaké

0.75-1,50 M a (heti befizetések számától függően, de legfölebb a napisegély 60-szorosa.

A biztosítottak száma volt 189, akikből az év folyamán hátra-1 k miatt 38-at töröltek. A viszontbiztosító egyletek száma 25 volt, 11105 viszontbiztosított taggal. A biztosítottak befizettek összesen 5124 márkát, a viszontbiztosító egyletek 19170 márkát. Viszont a pénztár kifizetett a biztosítottaknak 6002 márkát, a viszontbiztosítottaknak 23798 márkát. Az alap létesítéséhez a város 60377 márkával járult hozzá.

Bajorországban Erlangen város 1912-ben 1033 márka hozzájárulást adott szakegyleteknek tanulatlan munkások segélyének pótlására. Csak annak a biztosítottnak a segélyét pótolja, aki 3 év óta lakik helyben és 7 napon át munkanélkül van. A (hozzájárulás nagysága 50% és legfölebb 0.60 M, tartama 6 hét.

Kaiserlautern havonta állapítja meg a hozzájárulás percentuális arányát, a maximum napi 0.60 M 60 napon át. Van azonkívül saját biztosítópénztára is, amely 52 heti befizetés után ad a munkanélküliség 7. napjától kezdve legföljebb 60 napon át a nem házasoknak 0.80 M, a házasoknak 1.20 M segélyt. A befizetés az I. osztályban a szerint, hogy a tag nem házas vagy házas 20 és 30, a II. osztályban 32 és 48, a III. osztályban 48 és 72, a IV. osztályban 60 és 90 Pi-et. Beiratás 50 pf. Mindkét biztosítási formáihoz a város évi hozzájárulása 5000 M. volt 1912-ben.

Württembergben Stuttgart és *Feuerbach* egymással kölcsönöségben vesznek részt a biztosításban. Hozzájárulást nyújtanak a szak-egyleteknek 50%, gyermekes szülőknél 5.25%-kal többel 1 márka, gyermekes szülőknél napi 1.50 mátká mellett. Ezenkívül takarékkintézetet is szubvencionálnak, mely két intézmény 1912/1913. fél-

évben 66022 márkát fizetett ki a munkanélkülieknek. Ebből Stuttgart 10000 márkát, Feuerbach 1000 márkát térít meg.

Schwabisch Gmünd a két év óta ott lakó munkások segélyéből 3.40 M, házasoknál 0.50 M, de legfőleg 50% megtérítést ad a szakegyleteknek maximális évi 6 héten át; ezenkívül van önkéntes közpénztára is, amelybe a nem házas tagok az I. osztályban 20, a II. osztályban 30, a házasok 35 és 52 pf.-et fizetnek be hetenként és 50 pf. a beiratási díj. Ezzel szemben az, aki 52 heti befizetést teljesített és 7 napon át munkanélkül van, hat héten át kap ha nem házas, napi 0.50, ha házas, napi 0.75 márka segélyt. Mind a két fajta biztosítás belekerül a városnak évi 1000 márkába.

Esslingen szintén hozzájárulást nyújt a szakegyleteknek nagyjából ugyanazon föltételek mellett, mint az előbbi württembergi városok. Miután azonban itt az intézmény csak 1913. október havában lépett életbe, eredményeiről még nincs mit beszámolni.

Badenben Freiburg 50%-os megtérítést ad a szakegyleteknek, ha a segélyezett 1 éve lakik helyben, 5 nap volt munkanélküli és a segély 1 márkánál naponta nem nagyobb. A várakozási idő 40 nap. A kifizetett segélyek összege 1912-ben 10291 márka, amelyből a város 1861 márkát pótol. Ezenkívül takarékbiztosítást segélyeit is pótolta a város évi 66 márkával.

Hessenben Offenbach ad a szakegyleteknek megtérítést minden segélyezett után, aki egy év óta lakik helyben és 5 nap volt munkanélkül. Nem házasoknál 0.50 M., házasoknál 0.70 M és minden gyermek után 0.15 M a hozzájárulás évi 78 napon át.

Elsass-Lotharingiában Strassburg adott a fentiekkel azonos elveiken nyugvó alapokon 6086 márkát a szakegyleteknek és vele kölcsönösségben volt Sdhiltigheim, Bischheim és Illkirch-Grafenstaden.

Mühlhausen 0.80 márkát, családoknál 1 márkát pótol az 1 év óta helyben lakók segélyezésénél. A hozzájárulás összege 1911-ben 2316 márkia volt.

Ezzel a felsorolással, amely a német birodalmi császári statisztikai hivatal összeállításán alapszik, teljesen ki van merítve az európai munkanélküliség elleni intézményes biztosítás. És a felsorolásból könnyen ellenőrizhető, vajjon bevezető soraink megállapítása helyes-e? Látnivaló, hogy itt óriási szociálpolitikai fontoskodás mellett tulajdonképpen semmi se történik – az egy Nagybritanniát kivéve – a munkanélküliség-biztosítás égető kérdésének a megoldása érdekében. Mert hívják bár a rendszert akárminek és történjék az állami és községi hozzájárulás még oly circumspektusos törvény vagy „szabályrendelet” értelmében és forgolódjék a dologban akárhány véresen nagyképu úr, azért abból a pár ezer koronából, amivel egy-egy város a munkanélküliek százaira vagy ezreire nézve akarja elintézni a gazdasági élet legnagyobb kérdését, nem lesz több egy fillérrel se. Az a véleményünk, hogy eddigelé csakis Nagybritanniában történt komoly kísérlet a probléma megoldására, a többi mind csak babra játék új aliquid fecisse videtur.